

नं सुचारुशी
मन्त्रिनी अ

॥अथहरतालिकाव्रतकथाप्रारम्भः॥

ह श्रीगणेशायनमः॥ अथ भाद्रपद शुक्ल तृतीयायां शिष्टपरिग्रहीतं हरितालकाव्रतं तत्र तृतीया मुहूर्तमात्रसत्वेऽपि परे च ग्रा
 वः द्वाशिष्टाचारतः मुहूर्तमात्रसत्वेऽपि दिने गौरीव्रतं परे शुद्धाधिकायामध्ये वंगणयोगप्रशंसनारितिमाधवः पुक्तं तु विधानाधि
 कामिव शुद्धाकामयि पराप्राप्य कप्रभाणाभावात्संश्रुत्वेन द्वितीयायुतविधा प्रवृत्तोऽश्वत्थैव अतएव कलाकाष्टा
 यिवाचैव द्वितीयासंमदृश्यते सा तृतीयानकर्तव्या गणसंपुतेति स्करे सेति न कहेन पुंवेष्ट द्वितीयो गनिवृत्तिपूर्वकरव
 चतुर्थोपुतावाविधिः संगच्छते एवं चतुर्थीसहिताया तु सा तृतीया फलप्रदेत्यापस्तंबीयमध्ये तत्र मेव रातकुतिमूलक
 ल्यनालाभावात् द्वितीयायुतानधिका तु सत्यपि निषेधे द्वितीया तु तेव कार्यगुणानुरोधेन प्रधानलोपस्यात्यप्यत्वा
 त् अग्निहीनहवन्यालाभे निर्वायस्यैव एकादशा तृतीया वा षष्ठीचैव तत्र त्रतविधिः मासपक्षाधुस्त्रिख्यममसमस्तय
 पक्षपक्षपूर्वकसप्तजन्मराज्यसोमाभ्यादिविबृद्धये उमामहेश्वरस्य पुज्यसिद्ध्यर्थं हरितालिकाव्रतं करिष्ये तत्रादौ गो
 रिसंयुक्तं महेश्वरं पूजयिष्ये अथ ध्यानापीतकौशेयवसगाहेमाभांकमलासनां भक्तानां वरदानित्यं पार्वती चित्त
 याम्यहं मंदारमालाकुलितालकायेकपालमालां कितशेखराय दिव्यं वरायै च दिगं वराय नमः पित्रायै वोचनमः
 शिवायः ध्यानं देवि देवि समागच्छ प्रार्थयेहं जगन्मये इमामया कृतां पूजां गृहारा सुरसंयुक्तां नमः आ

वाहनं भवानी त्वं महादेवी सर्वसौभाग्यदायके अनेकरत्नसंपुक्ता मासने प्रतिगृह्यतां आसने सुचारुशीतसंदिव्यं
 नानागंधसमन्वितं गृहारा देवदेवेशि महादेवी नमोस्तुते पादं श्रीयार्वती महाभागेशंकरप्रियवाहिनी अर्घ्यगृहारा
 कल्याणि भर्ता सहयतिव्रते अर्घ्यं गंगाजलं समानी तसुवर्णाकलशेच्छितं आचम्यतां महाभागेशंकरसहिते नये
 आचमने गंगासरस्वती रेवा ययोस्मी नर्मदा जलेः स्नायिता सिमया देवितथा शांतिकुरुष्वमे उक्तमत्रैयं चामृतस्नानं
 आयोहिष्ठे इति शुद्धोदकं सर्वसत्त्वाधिके रम्ये लोके लज्जानिवारणे मयोपयादिते नुभ्यं वासंसी प्रतिगृह्यतां वस्त्रं
 उपवीतं च कुंकुमागरुकर्पूरचंदनं मृगनाभिजं विलेपनं महादेवि गंधदास्यामि भक्तिः गंधहरिद्रा कुंकुमं च रंजि
 ताकुसुमीधेन अक्षताश्चातिशोभवाः मरमैया देवि दानेन प्रसन्ना भवयार्वती अक्षताः मल्लिकावकुलचंपकपाट
 लाज्वपुन्नागजातिकरवीररसालपुष्पैः विल्वप्रवालतुलसीदलमालतीभिस्त्वा पूजयामि जगदीश्वर मे प्रसीद
 पुष्पाणि देवद्रुमसमृद्धतः कृष्णागरुसमन्वितं आनीतोयं मया धूपं भवानी प्रतिगृह्यतां धूपं त्वं ज्योतिः सर्वदेवानां
 तेजसा तेज उतमं आत्मज्योतिः परं धाम दीपो यं प्रतिगृह्यतां दीपं अन्नं चतुर्विधं स्वादुरसैः घट्टिसमन्वितं भक्षभोज्य
 समायुक्तं नैवेद्यं प्रतिगृह्यतां नैवेद्यं सुनराये शिने मलपाचलसंभूतं कर्पूरेणा समन्वितं करोद्धर्तनं चारुगृह्यतां

ह ३ जगतः पते चंदनेन करोद्धर्तनं इदं फलमिति फलं कपूरे लालवगादितां वृत्तादलसपुनं कासुकस्य फलं चैव तां व
 ले प्रतिगृह्णीतुं हिरण्यगर्भेति दक्षिणा वज्रमाशिकवैदूर्यमुक्ताविद्रुममंडितं पुष्परागसमायुक्तं कांचनं प्र
 तिगृह्णीतुं सवर्णपुष्पं चंद्रादित्योचधरणीविषुदयिस्तथैव च त्वामेव सर्वतैजासि आर्तिकं प्रतिगृह्णीतुं नीराजं न
 उभाये नमः गौर्ये नमः पार्वत्यै नमः ३ जगद्धात्रे ४ जगत्प्रतिष्ठायै ५ शांतिरूपिणे नमः ६ हरायः ७ मेहेश्वरायः ८ शंभवे
 ९ शुलपात्राय १० पित्रा कथ्यते ११ शिवाय १२ यशुपतये १३ महादेवाय नमः १४ पुष्पांजलिं पानिकां निचेति प्रद
 क्षिणा अन्यथेति नमस्कारः ततो वैरावपात्रस्थं वायनं दद्यात् अनं सुवर्णपात्रस्थं सर्वस्वं फलं दक्षिणा वायनगो
 रिविप्राय दद्यात् मिथीतये तव सौभाग्यात् गोप्यकामानां सर्वसंपत्सृष्टये गौरीगिरिं तु स्मर्य वायनं ते दद्याम्यहं इति मं
 त्राभ्यां वायनं दद्यात् अथ कथा व्यासो वाच केलासे शिष्ये रम्ये गौरी पृच्छति शंकरं गुह्याद्गुह्यातरं गुह्यं कथयस्व म
 हेस्वर १ सर्वेषां सर्वधर्माणां अल्पायासं महत्फलं प्रसन्नो सिपदानाथ तथा ब्रूहि ममाग्रतः २ केन त्वं हि मया प्रापेस्त
 पोदानव्रतारिना अनादिमध्यनिधनो भक्तो चैव जगत्प्रभुः ३ इच्छरो वच शृणु देवि प्रवक्ष्यामि तवाग्रे व्रतसुत्तमं यद्गो
 प्यं मम सर्वस्व कथयामि तव प्रिये ४ यथा चीडुगरो चंद्रो ग्रहाणां भानुरेव च वारुणा च यथा विप्रो देवानां विष्णुरेव च

नदीषु च यथा गंगा पुराणानां च भारतं वेदानां च यथा साम इन्द्रियाणां मनो यथा ६ पुराणवेदसर्वस्व आगमेन यथेदितं
एकाग्रैराश्रुणुष्वेत यथा दृष्टं पुरातनं ७ येन पुराणप्रभावेन प्राप्तमर्थी स नमः तत्सर्वं कथं द्रष्टव्यं हत्व मम प्रेयसी यतः ८
भाद्रे मासि सिंहेतयक्षेत्तृतीहस्तसोमयुक् तदनुष्ठानमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते ९ शृणु देवित्वपा पूर्वपद्मं च स्तिमहत्
तत्सर्वं कथयिष्यामि यथा व्रज हिमालये १० पार्वत्युवाच कथं कृतं मया नाथ व्रतानां मुत मंत्रं तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि त्व
त्स्वाशान्महेश्वरं ११ ईश्वरो उवाच आसीत् तत्र महादिव्यो हिमवान्नग उतमः नानाभूमि समाकीर्णो नानादुम समाकु
लः १२ नाना यक्षि समापुक्तो नाना मृगविचित्रतः यत्र देवाः सगंधर्वाः सिद्धचारणा शुद्धकाः १३ विचरन्ति यथा देवि ग
ंधर्वा ध्वनिसंकुलं स्फाटिकैकांचने शृंगे मणि वैडूर्यभूषितैः १४ भुजैर्लिखन्निवाकाशं सुहृदे मंदिरं यथा हेमेन पू
रितो नित्यं गंगा ध्वनिनिनादितः १५ पार्वती त्वं यथा वाल्ये परमाचरती तपः अद्भुतं दृष्टं कं देवि धूम्रयानमधोमुखी १६
संवत्सरं चतुःषष्टीयकपरांशं कृतं दृष्ट्वा तातेन तत्कथं चिंतयादुःस्वितो भवत् १७ माधमा सेजले स्नानं वैशाखे चाग्नि
सेवनिं श्रावणे च वहिर्वासा अन्नपानं विवर्जिता १८ तं देवां वरतः प्राप्नो ब्रह्म पुत्रस्तु धर्मवित् नारदो मुनिः शार्दूलशैलपु
त्री दिद्रिषुषा दत्तार्थं विष्टं पापं नारदो योक्तवान् निरिः १९ शैली उवाच किमर्थं मागतस्वामिन्वदस्व मुनि सतमे महेश

ह. ३ गेनसंप्राप्तत्वदागमनुमुत्तमं १९ नारदोवाच शुण्डशैलेन्द्रमहाक्यं विष्णुना प्रेषितोऽस्य हं योग्ययोग्यापदातव्यं कन्यारत्नं
 मिदं त्वया २० वासुदेव समीनास्ति त्रयं विष्णुशिवादिषु तस्मै देया त्वया कन्या अत्रार्थे समं ते मम २१ गिरि उवाच वासुदेव
 स्वयं देवः कन्यां प्रार्थयते यदि तदा मया प्रदातव्या त्वदागमनगौरवात् २२ इत्येवंगदिनं शुत्वानभस्य तदधे मुनिः ययो
 यीतां वरधरं शंखचक्रगदाधरं २३ कृतांजलिपुठो भूत्वा मुनीन्द्रस्तमभाषतः २४ नारदोवाच शुण्डदेव भवत्कार्यं विवा
 हो निश्चितस्तव हिमवांस्तु तदा गौरीमुवाच वचनं मुदा २५ दत्तासित्वं मया पुत्री देवाय गरुडध्वजे शुत्वा वाक्यं पितु
 र्देवी सखीभिः सहिता वने सिंहवाघमृगैर्व्याप्तं तत्र सुप्तासि निर्जनं २६ सख्युवाच किमर्थं हः खिता देवी कथय सममा
 यतः यतो भवत्यभिष्टं तत्करिष्ये हं न संशयः २७ पार्वत्युवाचः सखि शुण्ड मम पीतामनो भिस्तपिताममकपर्दशं च
 भर्तारं करिष्ये हं न संशयः २८ एतन्मे चिन्तितं कार्यं तातेन कृतं मन्यथा तस्मादेह परित्यागं करिष्ये हं सखि प्रिये या
 वत्पावचनं शुत्वा सखी वचनमब्रवीत् ३० सख्युवाच पितामात्रं न जानाति गमिष्यामो हितद्वनं इत्येवं समं तं कृ
 त्वा नीतासित्वं महद्वनं ३१ पीतानि रीक्ष्यामास हिमवास्तु गृहे गृहे केन नीतासि मे पुत्री देवदानवकिं नरेः ३२ नारदा
 ये कृतं सत्यं किं दास्ये गरुडध्वजे इत्येवं चिन्तया विष्टो मूर्च्छितो निययात्त ह ३३ हा हा कृत्वा प्रधावन्ति लोकास्ते गिरि

युगवं भुचुगिरिवरं सर्वमूर्च्छाहेतुं गिरिवद गिरि उवाचः दुःखस्य हेतुं शृणु तत्कन्यारत्नहतममः दृष्ट्वा कालसर्पेण
 सिंहव्याघ्रेण वाहता ३५ न जाने क्व गता पुत्री केन दुष्टेन बहता चक्रे येषां कसंतो वा तेनेव महाततः ३६ गिरिर्व
 नाह न यातस्तदा लोकनकारणात् सिंहव्याघ्रेभ्यः सहितं वने ३७ त्वंचापि विधिने घोरे ब्रजंतीस।
 स्त्रिभिः सह तत्र दृष्टानदी रम्या ततीरे च महागुहा ३८ तां प्रविश्य सखी सार्द्धं मन्त्रभोगविवर्जितः संस्थाय बालुका
 पिंडं पार्वत्या सहितं मम ३९ यातुती यो भाद्रपदे हस्तनक्षत्रसंयुता तत्र वादित्रगीतेन रात्रौ जागरणं कृतं ४० ते
 न त्रत प्रभावेन आसन्नं चलितं मम संप्राप्तिं हंतदा तत्र यत्र त्वसस्त्रिभिः सहः प्रसन्नोऽस्मि मया प्रोक्तं वरं ब्रूहि वरानने
 ४२ पार्वत्युवाच यदि देव प्रसन्नोऽस्मि भर्ता भवतु मे हरः तथेत्युत्कानुतां देवीं कैलासं पुनरागतः ४३ ततः प्रभाते स
 प्राप्ते नद्यां सर्वविसर्जनं पारणां कृतं तत्र सख्या सार्धं त्वया शुभं ४४ हिमवानपि तं देशं माजगा स घनं वने चतुरा
 शानिरीक्ष्य स्तु विह्वलः पतितः पुनः ४५ दृष्ट्वा तत्र नदीतीरे प्रसुप्तं कन्यकाद्वयं उत्थाय्योत्संगमारे व्यरोदनं कृतं वा
 निरिः ४६ सिंहव्याघ्रादिभ्यः कवनेऽष्टे कृतस्थिता पार्वत्युवाच शृणु तामयाज्ञां तत्त्वेदास्य सीमं ४७ त
 दन्यथा कृतं तां तेनाहं वनमागता ददासि तां तपदि मामीश्वरपुत्रदा गृहं ४८ आगमिष्यामि नैव चेदिह स्थस्यामि।

हं व्र
४

निश्चितां तथेत्युक्ता हिमवन्तानीतासीत्वं गृहं प्रति ४९ यश्चादत्तात्त्वमस्माकं कृत्वा वैवाहिकी क्रियां तेन व्रतप्रभावे
न सोभाग्यं साधितं त्वया ५० आयापि व्रतराजुस्तु न कस्यापि निवेदितः नामास्य व्रतराजस्य शृणु देवियथा भवत्
५१ अलीभिर्हरिता यस्मात्तदास्याद्वरिता लिका नामेवं कथितं तस्य विधिवदममप्रभो किं पुण्यं किं फलं चास्य वो
न च क्रीयते व्रते ५२ इश्वरोः शृणु देवि विधिं वक्ष्ये नारीणां व्रतमीदृशं करिष्यसि प्रयत्नेन पदिसौभाग्यमिह सि ५३
तोरणादिप्रकर्तव्यं कदलीस्तंभमंडितं आच्छाद्य पद्मवस्त्रैस्तु नानावर्णा विचित्रितैः ५४ चंदनेन सुगंधेन लेपये
द्गृहमंडपं शंखभेरिसुरंगैस्तु कारयेद्गृहनिखनैः ५५ नानामंगलगीतं च कर्तव्यं मम सप्रति स्थापयेद्दालुकायिडं पार्व
त्याः सहितं ममः ५६ पूजयेद्गृहपुष्पैश्च गंधधूपादिभिर्नवैः नाना प्रकारैर्वेद्यैः पूजयेज्जांगरं चरेत् ५७ नारिकेलैः पू
गफलैः जैवीरैर्वकुलैस्तथा बीजपूरैः स नारंगीफलैश्चान्यैश्च भूरिशः ५८ क्रतुकालोद्भवे भूरिप्रकारैः कंदमूलकैः ग
ंधपुष्पैर्धूपदीपैर्मन्त्रैर्यानेन पूजयेत् ५९ उ० नमः शिवाय शान्ताय यंच वक्राय शूलिने नंदिभृगी महाकाल मराण
क्ताय शंभवे ६० शिवायै हरकांतायै प्रकृत्यै सहिहेतवे शिवायै सर्वमांगल्येशिवरूप जगन्मये ६१ शिवे कल्पारादे
नित्यं शिवस्येन मोक्षते शिवस्येन मस्तूभ्यं शिवायै सततं नमः ६२ नमस्ते ब्रह्मरूपिन्ये जगधात्र्ये नमः सदा संशा

ह. ब्र
५

घापनं विधिं ब्रूहि तृतीयायासुरेश्वर भक्तिः श्रोतुमिच्छामि व्रतं संपूर्तिहेतवे १ इत्युक्तः उद्यापनविधिं वक्ष्ये व्रतराजस्य
शोभने यस्यानुष्ठानमात्रेण संपूर्णं हि व्रतं भवेत् २ चतुस्तंभं चतुर्द्वारकदलीस्तंभमंडितं घंटिकाचामरपुतंकमलैरुप-
शोभितं ३ चंदनागरुकर्पूरैर्लेपितं मंडपं शुभं मध्ये वितालानावधीपायं च वर्णोदलं कृतं ४ तन्मध्ये त्वायेत्यग्रं यंच व-
र्णोः सुशोभनेः तस्योपरि रित्यसेद्वीहीद्वीगोनपरि सभितान् ५ शोवर्णराजतंताम्रं कलशं विन्यसेदुधः पंचरत्नानि
निक्षिप्य सर्वोषधिसमन्वितं ६ तस्योपरि रित्येत्यात्रं शोवर्णराजतं हिवा वृष्टारूढं महादेवं रजतेन विनिर्मितं सर्वा-
वयववसंयुक्तं गौरीहस्तां विनिर्मितां पूजयेत् तत्र गंधाघैः पुष्पैर्नान्तविधैः शुभैः ७ रात्रौ जागरणं कुर्यात्कथावाचनप-
र्वकं ततः प्रभाते विमले कृत्वा स्नानादिकर्म च ८ पूर्ववच्चर्चयेद्देवं पश्चाद्भूमं समाचरेत् स्वगृह्योक्तविधानानां कृत्वा
प्रिस्थापयंततः ९ प्रारंभे च ततो होमं गवः ग्रहः पुरः सरः तिलांश्च यवसंमिश्रानान्येन च परिस्नुतान् जह्यादुद्गमं त्रेणो रित-
वेदवित् अष्टीतरशतं वापि अष्टाविंशतिमेव वा १२ एवं समाप्नोमस्तु तत्राचार्यं प्रपूजयेत् सुवर्णवस्त्रवासोभि-
र्गाचरद्याद्यथाविधिः १३ शय्यां शोपस्करादद्यात्तच्छायां यत्नतः षोडशभिर्गाचरद्याद्यथाविधिः १४ शय्यां शोपस्करा-
दद्यात्तच्छायां यत्नतः षोडशदिग्जपुः श्रुत्वा पक्वान्नाघैश्च भोजयेत् १५ सौभाग्यद्रव्यवस्त्राणि वंशयात्राणि षोडश दात-

रभयसंतायात्राहिमेशिंहवाहिनी ६३ येन कामेन देवित्वं पूजिता शिमहेश्वरी राज्यसौभाग्यं संप्रति देहिमीमं सयावति ६४
 मंत्रेणानेन देवित्वं पूजयित्वा मया सह कथां श्रुत्वा विधानं दद्यात् न च भूरिशः ६५ ब्राह्मणोभ्यो यथाशक्त्या देया वस्त्रहि
 रायगाः अन्येषां दीपते भूरिस्त्रीणां वा भूषणादिकं ६६ भर्ता सह कथां श्रुत्वा भक्तिपुतेन चेतसा कृत्वा व्रतेश्वरं देवि सर्व
 पापेषु मुच्यते ६७ सप्तजन्म भवेद्राज्यसौभाग्यं चैव वर्धते ययपाने अहीमत्स्ये फलाहारे तु मंजुकी ६८ सर्करागुडभ
 क्ष्यंति कीटी कीटश्च मक्षिकाः शृंगिपिष्टं तथान्ये वै पंचखाद्यादिकं तथा सुधार्ता ये पि भक्ष्यंति सास्त्रियामूषिका भवेत्
 दधि भक्ष्यंति मार्जारिया स्त्री विज्ञानं संपुता ६९ तृतीयायाया तु नारी अहारं कुरुते यदि सप्तजन्म भवेद्द्व्यावैधव्यं ज
 न्म जन्मनि दरिद्रं पुत्रशोकं च कर्कशादुःखभागिनी ७० पच्यते नरके घोरे नोपवासं करोति या राजते कांचनेता मे
 वेशावे वाथ मृन्मये ७१ भाजने विन्यसेदत्तं सवस्त्रफलं दक्षिणां वायनं द्विजवर्षा पदघादते च पारशां ७२ एवं विधिं
 या कुरुते च नारी त्वया समानारमते स्वभर्ता भोगानने कान्मुविभुज्यमाना सा पुज्यमंते लभते हरिणं अश्वमेध सहस्रा
 शिवाजये पशूनि च कथां श्रुत्वा तत्फलं त्यजेत नरैः ७३ एतते कथितं देवित्वा ये व्रतमुत्तमं कीटिपञ्च
 कृते पुराणं मस्यानुष्ठानमाव्रतः ७४ इति भविष्योत्तरे हरितालिकाव्रतकथा समाप्तः अथोद्यापनं यावन्त्योवाच ३

ह. व्र
६

आनिप्रयत्नेन ब्राह्मणोभ्योपथाविधिः १५ अन्येभ्योविष्येभ्योदक्षिणांचप्रयत्नत भूपसीदक्षिणां दत्त्वाप्रदधाद्विव
तुष्टये १६ उपदिश्ययावतीशंचसर्वंकुर्यादत्तद्रितः वंधुभिः महभुजीतनियतश्चपरेहनि एवंयाकुरुतेनारीव्रतराजं
समध्यमेसौभाग्यमखिलतस्याः सप्तजन्मनसंशयः १७ इति श्रीहरतालीकाविधिरुघापनसमाप्तम् ॥ ॐ ॥ ॐ ॥
श्रीकाशीविश्वनाथपुरीमेमहत्वासीनारघुरामैकेदारप्रभाकरछायाखानेमेगोयालचौवेकेइहाएहयोथीहरतालीका
व्रतकथाछायागया लिः रामसरनयाडेछापनेवालेकानामपनुकारीगरसंवत् १९२७ मीः भाद्रपदकृष्ण एकादशः

॥ इतिहरतालिकाव्रतकथासमाप्तः ॥